

חיוב שמירה בהשקאת עציצים

שאלה:

ראובן נסע מביתו לחו"ל לחודש ימים. וביקש טובה מאת שמעון שכנו שיכנס בכל יום לביתו וישקה את העציצים והסכים שמעון על כך. ועתה בא לפנינו ושאלתו בפניו מה גדר האחריות שקיבל על עצמו. ואם ישכח להשקות ועייז יבלו העציצים האם יהיה חייב לשלם, או לא.

תשובה:

דעושה בחנם אי"צ כ"כ להזהר בזה. ומ"מ שוחט שהוא אינו מומחה כ"כ חייב אף בעושה בחנם ומבואר דאי"ז כלל דעושה בחנם פטור אלא דהקלקול בשעת מלאכה שנובע מחוסר זהירות חשיב בדרגת גניבה ואבידה ולכך דוקא בעושה בשכר חייב אבל בעושה בחנם לא רמי עליה כ"כ להזהר אבל באופן שקלקל בידים אף בחנם חייב, וא"כ הכא נמי באופן שפשע ולא התחיל כלל במלאכה. וכמבואר בגמ' ב"מ דף מ"ב דשכחה חשיב פשיעותא, ואם כן גם בעושה בחנם יש לחייבו ולדונו כמזיק. ואלא שדעת רוב הפוסקים (חזו"א ועוד) ומדייקים כן מד' קמאי דחיובו הוא מדיני שומרים. ובזה יש לדון ג"כ האם הכא חשיב כפשיעה ששכח* לעשות מה שביקש לו וש"ח חייב בפשיעה.

ב. ובנוגע לחיוב שמירה יש כאן ב' נקודות:

(א) יש לדון אם עציץ דינו כקרקע ונתמעט מפרשת שמירה ועצם הבית הוי תלוש

יש בכאן ב' נידונים א' מצד דין פועל שקיבל על עצמו פעולה חיובית להשקות את עציצי השכן. ב' מצד דין שומרים היות וקיבל ע"ע לשמור ובכלל זה הוא שלא יפסדו נכסי חברו.

א. והנה לגבי דין פועל שנינו בסימן ש"ו סעיף ד' המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן, נתן קמח לנחתום ועשאו פת נפולין בהמה לטבח וניבלה, בשכר חייבין לשלם דמיהן. ואם שחט בחנם אם היה טבח מומחה פטור ואם אינו מומחה חייב. וא"כ לכאוי הכי נמי הכא אם קיבל עליו בשכר יהיה חייב לשלם ואם קיבל עליו בחנם אינו חייב.

אמנם באחרונים דנו בחיובא דאומן האם הוא מדיני שומרים או גם מדין מזיק. (חזו"א ב"ק סי' י"א ס"ק כ"א. אבנ"ז חו"מ סימן י"ט.) והנה אם הוא מדיני שומרים נאריך להלן. וביחס לדין מזיק יש לדון דדוקא באופן שהתחיל לעשות המלאכה ולא נזהר ונתקלקל אמרי' שחיובו הוא דוקא בעושה בשכר

* הערת העורך: עיין במאמרו של הרה"ג נ. נוסבוים האם שכחה מקרי פשיעה או אונס בש"ח.

או שאמר הנח לפני ונסתלקו הבעלים משמירה חייב עליו אם פשע אע"פ שלא משך. ויש מי שאומר שאינו חייב עד שימשוך ובמקום שמשיכה קונה. ובש"ך ס"ק י"ג וכ"כ רש"י ורמב"ם ונמו"י וכן עיקר בש"ס פרק מרובה.

וע"ע ברמ"א סי' של"ג סעיף ה', ובש"ך שם ס"ק ל"א בענין פועל העובד בחינם שחזר בו בדבר האבוד.

וע"ע בנתיחה"מ ריש סי' קפ"ג ובחזו"א ב"ק ריש סי' כ"ב.

ולבסוף חיברו ואיכא בזה פלוגתא האם דינו כתלוש או כמחובר ע"י רמ"א סי' צ"ה, ועציץ שאינו נקוב דינו כמטלטלין ונקוב הוא כקרקע ותלוי בספק הנ"ל. והנה בעשו"ק איכא דעת הרמב"ם דחייב בפשיעה ובש"ך סימן ס"ו ס"ק קכ"ו האריך דהעיקר כדעת הרמב"ם ודלא כרמ"א. ומבאר דחייב שומר בפשיעה הוא נלמד מסברא עיי"ש.

ב) עוד מבואר בסי' רצ"א דבכדי לקבל שמירה צריך מעשה קנין וכך הם ד' המחבר בסעיף ה' ויש מי שאומר שהשומר הזה מיד כשקבל עליו לשמור

העולה לדינא:

אם נדון עליו מדין שומרים הרי צריך קבלת קנין והכא לא היה קבלת קנין רק סילוק משמירה והמחבר והש"ך נקטו דצריך מעשה קנין. ועוד דזה תלוי אם יש לעציץ דין קרקע, ואם יש לו דין קרקע הרי פטור אף מפשיעה, כ"נ מד' המחבר וה"נ פסק הרמ"א, ולדע' הש"ך חייב. ועוד דיתכן דענין זה של השקאת עציצים לא נכלל בחיוב שמירה שענינו לסלק מפגעים ולא שמירה חיובית, אלא הוא מדין פועל בחנם וזה תלוי בהנ"ל, דאם חיובו מדין מזיק יש מקום לחייבו אבל אם חיובו מדין שומרים חוזר למש"כ דתלוי בדין שומרים בקרקעות ודוקא באופן שהתחיל כבר במלאכה ועי"ז חשיב שעשה קנין לחייבו בשמירה. ועי"כ לדינא קשה להוציא ממון באופן זה.